

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor. **Egyes szám ára 20 fillér.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:
Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.
Hirdetési árak: Egy háromhasábos petisor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.
Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fill.

A római kérdés.

Nem csökkenő érdeklődéssel foglalkoztatja a világsajtót hetek óta az a kérdés, vajjon remélhető-e, hogy a mostani pápa kormányzata alatt kibékülés jön létre a Vatikán és a hivatalos Olaszország között?

Ez a kérdés már nyomban a pápaválasztás után felmerült, de el is tűnt nemsokára a napi események sokaságában, miglen Svampa bolognai bíboros érseknek az olasz király környezetében való megjelenése újra reá nem terelte a közfigyelmet.

Arra nézve, hogy miképp fog alakulni a viszony X. Pius pápa alatt a Szentszék és a Kvirinál között, nehéz lenne találgatásokba bocsátkozni, az előttünk fekvő tényekből azonban messzemenő következtetéseket lehet levonni.

Köztudomású, hogy Sarto Józsefnek a velencei patriarchának pápává való megválasztását az egész olasz sajtó, kivéve a nyíltan bevallott szabadkőmives lapokat, pártkülönbség nélkül a legmelegebb rokonszenvel fogadta és lelkesen ünnepelte. Az ünnepléshez a vezérhangot a királypárti és a királyhoz közel álló lapok adták meg, melyek egyuttal nem mulasztották el kidomborítani és kiszínezni azt

a körülményt, hogy az új pápa egyike volt azoknak, a nagyon gyér számú olasz egyházi főméltóságoknak, akik összeköttetésben állottak az olasz királyi családdal és hivatalosan érintkeztek a királylyal, olyan alkalmakkor is, a mikor az érintkezés inkább az etikettszerű illemnek, mint a hivatalos eljárásnak a kifolyása volt.

Sőt találkoztak tekintélyes olasz lapok, melyek leplezetés nélkül megírták, hogy a pápaválasztás eredménye egyenesen az olasz királyi család és ennek révén az olasz külügyi kormány befolyására vezetendő vissza. Ha ez tényleg olyan igaz, amilyen valószínű, akkor az Ausztria és Magyarország által gyakorolt veto jog mögött ne keressük a német császárt, a mint sokan keresték, ne keressünk ezen joggyakorlat mögött a jelen esetben olyan politikai érdekeket sem, melyek a hármasszövetség köréből bontakoztak volna ki, hanem tekintsük ezt a vetot egy olyan kiszámított lépésnek, melylyel Olaszország a Szentszékkel való kibékülést akarta maga számára előkészíteni.

Mi több olyan hírek is keringtek a pápaválasztás után a világsajtóban, hogy a velencei patriarchának megválasztása már a konkláve megnyitása előtt jól előkészített dolog volt a bíboros testület tag-

jai között, s ebből magyarázható meg az a mindenesetre meglepő körülmény, hogy Rampolla ismeretes kijelentése után a bizalom egyszerre hatványozott fokban a velencei patriarcha felé irányult.

Ha most már mindez tényleg így lenne, mondhatjuk-e, hogy Olaszország a pápai székekkel való kibékülés előkészítésében sikerrel járt el? Ez kétségtelen. Az előkészítő lépés a kibékülés ügyére nézve sikert jelent.

E tekintetben már nem vagyunk hírlapi véleményekre utalva, többé-kevésbé megbízható állításokra, hanem nyilvánvaló tényekből ítélhetünk.

A pápaválasztás után néhány nap múlva szóba került a megüresedett velencei patriarchai szék betöltése. A külföldi sajtó nagy része, mely kapva-kap minden nehézségen, melyet alkalmasnak tart konfliktus előidézésére a Szentszék és az olasz kormány között, most is azt hiesztelte, hogy az üresedésben levő egyházi méltóság betöltésére nézve ki van zárva a megegyezés a pápa és az olasz kormány között. Az ügy valóban nehéz és kényes természetű volt, mert a pápa történeti jogával szemben az olasz király a jelenleg általánosan divó joggyakorlatra szokott hivatkozni, valahányszor a velencei patriarchai szék betöltése szükségessé válik,

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

A nyitrai kath. felsőbb leányiskola rajz és munkakiállítása.

A nőknél a kézügyesség és izlés már az ókorban megnyilatkozott, mikor a görög nők festői ráncokba szedik ruhájukat, midőn a római asszonyok oly pazar eleganciával és izléssel rendezik be lakosztályukat. Vajjon ezek tanulták-e a kézügyességet, melylyel öltözetüket oly megkapóan rendezték el? Tanulták-e az izléses kényelmes pazar fényű otthon berendezését? A nő, ha nem is tanulja ezeket, már ösztönszerűleg magában rejti a szép, minden izléses dolog iránti rokonszenvet s azt sokszor öntudatlanul fejti ki ebben vagy abban az irányban. Hát ha még a szépben vezetve lesz. Akkor bemutat olyan példát az ügyesség és finom jó izlés kifejlődéséről, milyet most produkál *ami felsőbb leányiskolánk.*

Tekintsük csak meg egyenkint e négy termet, melyben a kis tündér ujjak felhalmozták minden terméküket. Csodálkozva konstatáljuk, hogy hová fejlődhetik a kézügyesség és jóízlés egy kis gyakorlat s jó vezetés által. Az első

teremben látjuk a gyenge kis ujjak első próba öltéseit amikor minden vonásból vissza tükröződik a kis himzöhölgyecske keserű fanyar arcocskája, hogy nem oda bök hová szeretne s nem lesz oly tökéletes munkája, a hogy elgondolta. Bár savanyú képpel, de kitartással még is eléri, hogy év végéig ő neki is ott lóg egy kis kivarrrott köténye, apró tálca takarója, hurkolt gallérja, az első sajátkezűleg kötött harisnyája mellett. Ez utóbbit talán drága kincsként megőrizne egyszer még unokáinak, mint ereklyét fogja mutogatni, hogy „Hja az én időmben még harisnyát is kötöttünk” s azok mosolyognak dédanyáik lassú időtöltésén. Pedig csak ez az igazi munka. Odébb már himzett tálcakendők, recceüppirre varrt futók, kötények stb. a második évesek ügyességét hirdetik.

Sok izlésről, szorgalomról beszél a 38 kalotaszegi varottas terítő a legdivatosabb s mert legkedveltebb salon képes háziipar termék. A himzett pompadurok, kötények, zsebkendők stb. előbizonyítékai a harmadik osztály szorgalmának s jóízlésének.

A másik terembe érve oly jól eső érzés fog el bennünket, ha ott széttétekintünk. Az izlésesen összeállított kézimunkák nem csak a készítőjüket, de különösen a vezető tanárnőt dicsérik. Az

egyszerű keresetben izlés lebilincsel. Tekintetünket alig tudjuk levenni egy felette csinos páratlan leleményesen kiállított faliszőnyegről és pamlag párnáról. Ilyet még az ipar kiállításon is keveset látni. Mindjárt felette csinos állványka, melyből két sárgarózsaszál oly természetesen, hogy szinte mosolyogva int felénk, hogy leszakíthatók ha nem tudjuk, hogy tűfestés. Ugyanazon oldalon a pointlasse középek és futók nagy izlésre vallanak. A tabletteok teneriffa csipke varrással itt eddig nem ismert új munka nem; ugyszintén a madeira himzéssel borított pamlag párna. A túllre aplicált és pointless gallérok egész serege disziti a falat; ugyancsak túllre selyem-applicatio- és túllbehuzással középek. Antik izlésben himzett asztalterítő, két óriási agyterítő, asztalterítő és futó jó dolgos kis kezekből kerültek ki. A himzett zsebkendők, túll és pointlesse kötények valamint a pamlagvédők, tarkahimzés sok izlésről tanuskodnak. Legnehezebben hagyjuk el a gobelin párnákat. Óriási munka, de remek darabok.

Ennél több türelmet s ügyességet tán csak a szép fehérnemű himzések igényeltek. A sok hasznos és luxus darabok között ott kiabálnak észrevételért a varrott minta kendők. Itt a praktikus, legtöbbször előjövő kézimunkát még is

s innét van, hogy az ügy elintézése eddig még mindig nagy huza-vonával járt, hosszú tárgyalásokra szolgáltatott okot. Mindazonáltal a jelen esetben az ügy igen simán, a lehető legrövidebb idő alatt intéztetett el, s az elintézés módja mind a két félt kielégítette.

Kevéssel utóbb, az olasz király tünnető látogatást tett a pápa egyik közeli rokonánál, egy kisvárosi plebánosnál, s ez a látogatás a szívélyesség jegyében folyt le.

Időközben bekopogtattak Olaszország határának kapuján a Franciaországból kiűzött szerzetesek, s az olasz kormány akadálytalanul bocsátotta be őket és a bevándoroltakat a szabadkőművesek ellen a parlamentben megvédelmezte. Ha ehhez még hozzávesszük a bolognai esetet, ahol először történt, hogy egy bíboros a király fogadásánál hivatalosan és teljes diszben jelen volt, a király ebédjén részt vett, s papságát is a király tiszteletére rendezett ünnepélyekre magával vitte; ha továbbá figyelemre méltatjuk, hogy II. Viktor Emánuel néhány hónap előtt egy konzervatív hajlamú kormányt állított az ország élére; és végre, ha mérlegeljük az olasz hivatalos körök azon törekvését, hogy a nyilvánosság organumai a Vatikán politikájáról konciliáns hangon és a Szentszék iránti kellő tisztelettel nyilatkozzanak: akkor talán nem hallucinálunk, ha azon nézetünket fejezzük ki, hogy a római kérdés megoldása ezidő szerint az előkészítés stádiumában van.

Az említett tényekből ugyanis három dolog tűnik ki. Először az, hogy az olasz királyi család — és hozzátehetjük, az olasz nemzet óriási nagy többsége — a kibékülést ma élénkebben óhajtja, mint azelőtt bármikor; másodsor az olasz kormánykörökben is meg van erre a hajlandóság; harmadsor, a Vatikán ezen törekvések iránt előzékeny magatartást tanúsít.

becsulik, mert minden jozan, okos lány tudja, hogy mily értékesek azok reá nézve.

A harmadik teremben legfeltűnőbbek a festett térképek. Sok fáradtság és még több ügyesség gyümölcsei. Szépek a stilizált levelek virágok, a görög, római és arab, ornamentikák. Egy darabig itt is lehetett harc a kis művész s a nagy ecset között. A türelem és kitartás igába hajtotta a rut iront és hosszas ecsetet. A gyakorlat már a következő évben megkapó mérveket ölt. A IV. teremben nem tudjuk mit nézzünk, mit csodáljunk s dicsérjünk. Hisz' egy kis műtárlat áll előttünk. A terem egyik felébe a sok festett csecse-becse csalogatja csábítja a szemet.

A másik oldalról a távlatlan különböző elemei s egyes dolgok távlatlanilag nézve és festve kötik le figyelmünket. Majd ismét a táj-, csend és genre képek egész sora olaj és aquarelle festésben. A sok csecse-becse közt különösen szépek az izlésesen festett párnák, faldíszek, casetták, legyezők és gallérok. Ez utóbbiak nagy számban vannak képviselve. Egy rózsákkal festett gallér egy hervadt levelekből összeállított festett futó készítője valódi kis pictor. Ennek a kis művésznek ecsete alól került ki, „Az éhes lakmározók“ ügyes genre képe. A mappák, fényképtartók, a congrera festett paravant, a se-

A Szentszék növekedő tekintélye, szigoruan következetes és méltóságjeljes politikája, a katolikus hívők millióinak ragaszkodása érlelték meg az eseményeket annyira, hogy most már komolyan lehet beszélni a római kérdés megoldásáról. Magától értetődik, hogy csak olyan megoldásról lehet szó, mely a Szentszék souverain függetlenségét minden irányban feltétlenül biztosítaná. —y.

A legsötétebb Párutcán.

Sajnos, nemcsak Afrikában vannak a kultúrától távol eső, felfedezetlen sötét helyek. Van különben szépen fejlődő városunknak is sötét árnyoldalai. — Ezeknek a botrányosan sötét árnyoldalaknak felfedezése és még inkább szanalása égető szükség, hazafias, sőt emberi kötelesség. — A fátyol csupán egyik-másik szárnyának föllebentésére vállalkozhatunk.

A mult hét két eseménye különösen alkalmas volt arra, hogy a vizsgálódó szemet figyelmessé tegye a fátyol sötét titkaira. Egy lelketlen anya került a rendőrség elé, a ki a mult kedden tézta-sodróval úgy fejbe ütötte kis leányát, hogy annak agyveleje menten kilocsesant s élet-halál között vívódva vitték a megyei kórházba. Ugyanakkor fiának kezét törte a szívtelen szülő.

Ez nyilvános dolog! Azonban ki figyelte meg, hogy a párutcán született keresztény gyermekek között alig-alig van törvényes? A megesett anyák pedig másokra — kétes existenciákra bizzák gyermekeik felnevelését. Így aztán csoda-e, hogy a Párutcán és más sötétebb helyeken született törvénytelen gyermekeknek átlag 60, mondhatnunk százaléka évenként elpusztul! Vagy megnyugtassuk alvó lelkiismeretünket avval az ördögi maliciával, hogy így az angyalok száma szaporodik? ... Vegyük ehhez a természetellenesen tömeges koraszülést, a halva szülöttek számát s akkor azután egy borzalmasan sötét gyanú facsarhatja össze szívünket a gyilkos magzatelhajtások rettenetes tömegére nézve.

A mult hét eseményei közé tartozik Zafféry nyitrai tartózkodása. Zafféry Don Bosconak, az elhanyagolt és gazdtalanul kóborló gyermekek nagy barátjának, művét ismertette s gyűjtést nyitott az említett gyermekek nevelésére. Sok szülő pénz helyett gyermekét vitte neki, bizonynyára nagyon átértette azt, hogy a gyermek tőle semmit, de legkevésbé nevelést kaphat! Sajnos, Zafféry

lyemre festett fecskés millieuk úgy mint a már előbb felsoroltak nem csak a tanítványokat, de a mestert is dicsérik. Határozott, bátor, gyakorlott kezek vonásait látjuk a sok táj- genre képen, melyet a VI. osztálybeliek készítettek. Valóságos kis műremek a két kis nyires. Nem kevésbé megkapó, a sürgöny drótnál hallgatózó két gyermek, a fenn akadt papir sárkány. Szép kidolgozású az aludni készülő baba. A kis szöske leány a gyümölcsessel. Igen jól sikerült képek a gyümölcsövek. Nagy munka és ügyességről tanuskodik a 2-mas paravant. A párnák, milieux emlékalbumok serege mind megannyi kis remek. A megszólalásig hű virágok, a gipsz figurákról rajzolt igen sikerült különféle alakok, a természetből szabadon távlatilag rajzolt képek és magyar ornamentikák, mind alapos készülségről tesznek bizonyosságot.

Ha elgondolja az ember hogy mind ez 10-16 éves leányok munkája s ügyessége önkénytelenül is a kicsi szorgalmas kis tündér ujjakra gondol s kéri rajuk a további áldást, melyek oly szaporán oltogotnak, kötnek, varrnak, rajzolnak vagy festenek.

Szepesi P. M.

gyermekeket nem gyűjtött. Pedig kétszer annyit szedhetett volna össze, mint a hány koronát kapott Nyitrán.

Tessék csak végig sétálni a Párutcán s találmra megszólítani az útba akadó gyermekeket. Elhül akárki, mikor látja, hogy sokszor már 14-15 éves fiúk, leányok még iskolát nem jártak — valásról fogalmuk sincs! Igaz, hogy van közöttük elég, a ki a vidékről került ide, de nagyobb részük helybeli.

A mindennapi iskolákba akkor jár a párutcai gyermekek nagy része, mikor neki tetszik, s addig, a mig neki tetszik! — Legsötétebb afrikai állapotok. Az ismétlő iskola pang Párutcán! Inkább ölik egymás erkölcsét trágár beszédekkel a nyílt utcákon, vagy beállanak a szivarka-hüvelygyárba s ott szártják tüdejüket — rontják testi-lelki egészségüket olcsó pénzért. Annak a kezűgyességnek, amit ott szereznek, vajmi kevés hasznát veszik az életben, de szülei maguk kényserítik, hogy oda álljanak be.

Meghalt egy Pamfler Mária nevű kis 16 éves leányka. Igen csenevész volt — tuberkulózis — a Párutcának réme — vitte őt korai sirba. Csak „két telet“ töltött az iskolában, de annál többet a hüvelyke gyárban. Anyja lourdesi vízzel akarta őt talpra állítani, hogy tovább is segítségére lehessen. Meghalt. Koporsójánál a bucsúztató első szava nem a szülőket, sem a lelkiatyát, mint másutt dívik, nem illette, hanem a szivarkahüvelygyár izraelita tulajdonosát.

A pauperismus vajudó ügye, az elhanyagolt gyermekek védelme, reudes iskolázatásra szorítása egy rejtélyes fátyol, mely a bűnök iszonyu undok kinövéseit tartja homályban.

Ide nézzenek, itt segítsenek azok, kik szeretik hazájukat és Nyitra városát! —y.

Levelezés.

Barnesboro, Pa 1904—VI—10.

T. Szerkesztő ur!

Becsés lapjáért való előfizetés fejében ezenél 3 dollárra szóló postautalványt van szerencsem megküldeni és csak az a szerény megjegyzésem van, hogy a bérmentesítésre 5 filléres bélyeg is elegendő, úgy kapom a többi hazai lapot is, legyen ám Szerkesztő úr takarékos, nem amerikai plébános ám Ön, a ki csak ezeken töri a fejét, ha templomot, plébániát épít, honnan hozza össze a szükséges összeget.

Midőn Vadicsón iskolára, templomra kéregettem annak idején, bizony nem egyszer rösteltem a dolgot, ma ha nyakamba veszem plébá-

Virág-óra.

Linné, a nagy svéd tudós nyilván midőn elromlott az órája, hogy ne kelljen neki rendetlenül járnia az upsalai egyetemre, virágokból állított össze egy meglehetősen pontosan járó órát, t. i. a napnak mely órájában nyílnak, illetőleg zárulnak egyes virágok. Ezt a virág-órát Kerner előbb innsbrucki, most bécsi egyetemi botanikus tanár átdolgozta a mi éghajlatunkra, illetőleg az innsbrucki éghajlatra, mely nagyjában a miénkkel egyenlő s e szerint a kertben, vagy a réteken, erdőben a nyíló virágokból meglehetősen határozni, hány az óra. A virágok tehát a napnak következő óráiban nyílnak. (A jegyzék mindig a virágok nyílását jelzi, hacsak ennek ellenkezője (*záródik*) külön megemlítve nincsen.)

Korán reggel 4 és 5 óra között: Mezei rózsa (Rosa arvensis juniusban.)

5 és 6 óra között: Rozsdás rózsa (Rosa rubiginosa) jun. Fekete ebszölő (szép asszony szőlője, kutyabogyó, — Solanum nigrum) jul.

6 és 7 óra között: Mezei katáng (cikória, kávékatáng, — Cichorium Intybus) jul. Zörgő fű (Crepis pulchra) jul. záródik. Szegfű (Dianthus neglectus) jul. Rezes hölgymál (narancsszin hol-

niám hegyeit, völgyeit, fölkeresem az „Isten háta mögött” elszórtan élő tót, magyar, lengyel, német, litván, francia, olasz hűveimet, bár lényegileg tót lelkes vagyok itt, de mint misszionárius minden katolikus hívőnek lelki üdvét szíveimre kell, hogy viseljem, és ilyen két-három napi utazás után pár száz tallerral terhelt haza jövök: örülök, ha a vállalkozót, az oltárkészítőt kifizethetem és az adósságból egy részt is törleszthetek, ilyenkor örvendek bizony, hogy a Gondviselés ide vezért, a hol valóban nagy az aratás, de kevés a munkás.

Itt, mondom, örömmöm van abban, ha hűveim keservesen szerzett centjeiből templomom számára is tudok valamit félretenni, mert ilyen félreeső helyeken magának a papnak kell hűveit összehozni és az építéshez, templom főtartáshoz szükséges pént összegyűjteni, a mi az itteni demokratikus világban csöppet sem megszegyenítő, Amerikában milliomosoknál kívül, mindenkinek kell dolgozni.

Különben ez semmi sem volna, de élet-halálra szóló harcot kellett vívnom és részben kell is cseh papokkal, a kik ellenem törtek, hűveimet minden kitelhető fufanggal magukhoz csábították. Midőn nehéz helyzetemben püspökömhöz fordultam tanács, segítség végett, nevetett rajtam és azt mondta: „Help yourself” és igaza volt, ma midőn már igazi amerikai vagyok, magam észére támaszkodom és bizony nincs az a cseh, a ki rajtam kifogna, mert embereinket csak úgy lehet meggyőzni, meghódítani, ha túljárunk az eszükön, mert Amerikában mindenki okos, mindenki művelt!

Furcsa egy világ ez itt; itt találni püspököt, a kinek nincs papja, papot, a kinek nincs püspöke — rendszeren a görög kath. papok — templomot pap és papot templom nélkül. E nem épen nagy városban van három katolikus templom, episcopal, presbyterian, methodist, baptist, evangélikus imaház, gör kath. önálló (püspök alá nem tartozó) templom, Gulovics Cyrill volt bazilrendű szerzetes vezetése alatt és e templomokat köszénbányászok — miners — tartják feun keserves keresményükből, bár magában véve itt a munkás úr, mert a munkaadója nem rendelkezik vele, hiszen az operátorok legnagyobb ellensége az „Union” biztosítja a munkást minden ellen, az „Union” előir munkaadónak, munkásnak egyaránt és ebből kifolyólag bányászaink helyzete elég jó, naponként csak 8 órát dolgoznak, reggeli 7 órától d. u. 4-ig, súly szerint fizetik munkájukat, a mely ha jól mén, napi 3—5 dollarra rug a keresmény.

A munkás kéthetenként kapja fizetését és ilyenkor van ám dárdo, a melynek vége rendszeren verekedés szokott lenni, következő nap pedig keresik a justice of peace-t a békebíró, vagy mint itt nevezik a szkvájert, ezekből aztan minden helyen van 4—5 is, hisznek az emberek zsirján és hallván a hungaryan-ok verekedéséről előre örülnek a búsás bírságnak. E dárídók és verekedések lealacsonyítják népünket az angolok szemében, bár jó szívüket, becsületességüket és az Isten házára való aldozatosságukat ők is szívesen elismerik.

Egy év alatt 10 ezer tallernál többet hoztam össze, felépíttetem ideiglenes templomot, plebániát, felszereltem ezeket, vettem negy telket, két acre földet temetőnek ezen idő alatt és ha a jó Isten akarja jövő évben szép templomot építtetek, a melynek terveit meg is csináltattam. Püspököm avval honorált engem, hogy új év napján váratlanul meg lepett és 3750 fontnyi harangomat Szent Antal névre keresztelte, aztan prédikációt tartott, a mely közben e szavakat mondta nekem: I have in my diocese 148 priests and I have the first day of new year you dedicated, because I like you; ez jobban esett, mint bármily kitüntetés. Püspököm 52 éves, erőteljes, magas, szép termetű ember, Csippek urra emlékeztető energicus arcvonásokkal, szelid lelkületű, kellemes modorú pap, papjainak igazi barátja.

Mily alázatos lelkű, azt abból is megítélheti, midőn április 12-én Altovnában voltam konferencián, levette fogsárol kabátomat és minden szabódásom dacára tartotta, a mig felhuztam. Nincs huszárja. Hozzám jövet kezében cipelte allomásról utitáskáját, a melyben pásztorbotját, infuláját, lilaszínű talárisát és mellkeresztjét tartotta szépen összehajtván. — De ime, mennyire távoztam celomtól, akartam meggratulálni Főtisztelendőségemet becses nevenapja alkalmából és lett belőle hosszúlára eresztett csevegés!

Buzgó imáiba ajánlottan szép üdvözléssel és mély tisztelettel vagy Főtisztelendőségemnek egykori hálás tanítványa

Bérhelyi Antal.

Ujdonságok.

Egyházmegyei hírek. Zsinati vizsgálónak kinevezettek: Dr. Mihalovics Ede, theologiai tanár és Dr. Puchovszky Bálint szentszéki jegyző.

Személyi hírek. Hegedűs Ede, cs. és kir. huszárcapitány a nyitrai állami mentelep

parancsnoka nevével együtt június 21-én 6 heti fürdőhasználatra Hall-ba (Tirol) utazott.

Papszentelés. Blaha Antal, Czvinesek András, Duboss Géza, Filkorn Jenő, Sprusánszky János és Szulló Ernő végzett papnövendékeknek a püspök úr ó méltósága a következő napokon fogja föladni az egyházi rendeket: június 28-án a hajkoronát és kisebb rendeket, június 30-án alszerpapságot, július 2-án szerpapságot és július 5-én aldozárókká szenteltetnek, minden alkalommal reggel 9 órakor.

Megterés. F. hó 19-én Székely Rebekka k. a. letette a kath. hitvallást a nyitra-alsóvárosi plébánia templomban s felvételét a katolikus egyház kebelébe, azelőtt az ev. református felekezethez tartozott.

Érettségi vizsga. A Nyitra f. hó 17—21-eig tartott meg a szóbeli érettségi vizsgát, melynek eredménye a következő: Érettségire jelentkezett összesen 47 tanuló, ezekből azonban már az osztályvizsgán bukott 4, az írásbelin pedig 3, szóbelire bocsátott 40, kikből 3 hónapra visszautasított újra 4, s így tehát a szóbelit 36 állotta ki sikerrel még pedig: *Jól érettek:* Ballon József növ. pap, Bogáthy József, Czeizel Rezső növ. pap, Gyulik József növ. pap, Gyurjak Ignác növ. pap, Kolos József növ. pap, Krencsey István, báró Mirbach Antal, Palásthy Károly növ. pap, Stark Rezső izr., Stevula Márton növ. pap, Szöllőssy István növ. pap, Vajda Frigyes izr. — *Érettek:* Anyistik Béla, Biró Béla, Faith Jakab izr., Gálik János, Gipsz Lipót izr., Horváth Géza, Kántor Jenő, Kompánék Gyula, Lakits István, Lemberg János, Lyka Antal, Magyar Győző izr., Orel Coriolan, Polyák Ágoston, Redecha Rezső ág. ev., Rosenstein Berthold izr., Rubinek István, Salzberger Gyula izr., Szlávay Tibor, Tenczer Péter, Vaczulik József, Weiss Gyula izr., Weiss Hugó izr.

Bende Imre Püspök Úr a mocsónoki tűzkárosultaknak. A f. hó 3-án Mocsónokon dühöngött tűzvész tizenkét családot nemcsak hálektalanra tett, de a legnagyobb nyomorba döntötte. A nyitrai megyés Püspök Ó Méltósága mihelyt e csapás sújtotta családok nyomoráról értesült legott 300 koronát küldött alólírottak kezéhez a tűzkárosultak közötti szétosztás végett, s leszállított aron téglát utalványozott ki a mocsónoki téglavetőből annyit, a mennyire a tűz által megrongált házaik rendbehozására szükséges. Ez a téglakedvezmény maga 460 koronát tesz ki. Tehát 760 koronát részint készpénzben, részint téglában ajándékozott Ó Méltósága a tizenkét nyomorba döntött családnak fölségélyezésére. Ezen párját ritkító jótéteményért a fölségélyezettek nevében legőszintébb hála fohászt és legforróbb köszönetet mond Ó Méltóságának dr. Bartossik Antal plébános.

A nyitrai könyvnyomdászok szak-egyesülete július hó 3-án, vasárnap, saját könyvtára gyarapítására a nyitrai „Szigeten” jótékony célú műkedvelői színelőadással egybekötött zártkörű nyári táncvigalmat rendez. Az ünnepely

4—5 óra között: Kerti körömvirág (fulmilefű, nátha v. tűzvirág, — *Calendula officinalis*) szept. záródik. Németfű (*Diploxys tenuifolia*) szept. záródik. Czámolylevelű galambvirág (*Isopyrum thalictroides*) ápr. záródik.

5 és 6 óra között: Tavasz herics (*Adonis vernalis*) ápr. záródik. Őszi kikirics (*Colchicum autumnale*) szept. záródik. Mezei tulipán (*Tulipa silvestris*) május záródik. Lökörmű martilapu számarköröm, tyukvirág, — *Tussilago Farfara*) ápr. záródik.

6 és 7 óra között: Csalánlevelű csengetyűke (*Campanula Trachelium*) jul. záródik. Terepély bábakalács (disznótóvis, ördögoldal, *Carlina acualis*) aug. Csillagos télike páponya, kikeletnyitó, téltemető, — *Eranthis hiemalis*) márcz. záródik. Véres pelyvahordó v. lapu (*Hypochocris maculata*) jun. záródik.

7 és 8 óra között: Molyhos bábakalács (*Carlina vulgaris*) aug. záródik. Fehér tündérrózsa (*Nymphaea alba*) aug. záródik. Réti boglárka (*Ranunculus acer*) jul. záródik.

8 és 9 óra között: Főzelékkáposzta (*Brassica oleracea*) szept. záródik. Rozsdás rózsza (*Rosa rubiginosa*) jun. záródik. Konya szilene (*Silene nutans*) jun. nyílik. Fekete ebszölő (*Solanum nigrum*) szept. záródik.

gyomál, — *Hieracium aurantiacum*) jul. Saláta (*Lactuca perennis*) augusztusban. Len (*Linum viscosum* és *grandiflorum*) jul. Réti boglárka (aranyka, lángosfű, krajcárfű, libavirág — *Ranunculus acer*) jul. Szelid csorbóka (nyulkáposzta *Sonchus oleraceus*) jun. Pongyola pitypang (barátfű, békavirág, kutyatej, — *Taraxacum officinale*) máj.

Délelőtt 7 és 8 óra között: Csalánlevelű csengetyűke (villás harangvirág, — *Campanula Trachelium*) jul. Molyhos bábakalács (*Carlina vulgaris*) auguszt. Gerely (*Geranium lucidum*) jul. Ezüstös hölgymál (borjúfű, egérfű, nyulfű, forraszfű, — *Hieracium Pilosella*) jul. Mezei csorbóka (*Sonchus arvensis*) auguszt.

Délelőtt 8 és 9 óra között: Tavasz herics (*Adonis vernalis*) ápr. Főzelék káposzta (*Brassica oleracea*) szept. Sz. László tárnics (*Gentiana cruciata*) jul. és fecske tárnics (*G. asclepiadea*) auguszt. Czámolylevelű galambvirág (*Isopyrum thalictroides*) ápr., fejes saláta (*Lactuca sativa*) aug.

Délelőtt 9 és 10 óra között: Mezei tikk szem (*Anagallis arvensis*) jul. Májfű kökörösín (*Anemone Hepatica* és berki kökörösín. (*A. nemorosa*) ápr. Kerti körömvirág (*Calendula officinalis*) szept. Tavasz daravirág (*Draba verna*, kanálló, ködvirág) márc. Erdei madársóska

(Allehja-fű, löhere sóska, nyulkenyér, — *Oxalis acetosella*) ápr.

Délelőtt 10 és 11 óra között: Selyem sárda (szép asszony tenyere, selyem mályva — *Abutilon Avicennae*) jul. Fityfrity centike (*Centunculus minimus* aug. Közönséges bojtorján v. kutyasaláta (*Lampsana communis* jul. záródik.

Délelőtt 11 és 12 óra között: Sáfrány (*Crocus laevigatus*) okt. Hölgymál (*Hieracium amplexicaule*) jul. záródik.

Délután 12 és 1 óra között: Mezei csorbóka (*Sonchus arvensis*) auguszt. záródik.

1—2 óra között: Ezüstös hölgymál (*Hieracium Pilosella*) jul. záródik. Fejes saláta (*Lactuca sativa* aug. záródik. Szelid csorbóka (*Sonchus oleraceus* jul. záródik.

2—3 óra között: Mezei katáng (*Cichorium Intybus*) jul. záródik. Kőfalvi saláta (*Lactuca muralis*) jul. záródik. Gumós burgonya (földi alma, kolompér, pityóka, — *Solanum tuberosum*) jul. záródik.

3—4 óra között: Földepe (ezer-, száz forintos fű, hideglelésfű, jófű, — *Erythra pulchella*) aug. záródik. Rezes hölgymál (*Hieracium aurantiacum*) jul. záródik. Keszegsaláta (keserű vadsaláta, *Lactuca Scariola*) szept. záródik. Vetsési tükörvirág (*Specularia speculum*) jul. záródik.

kezdeté d.-u. 5 órákor, a színelőadásé este 8 órákor. Belépti díj személyenkint 1 kor., család-jegy 3 kor. Felülvezetéseket, tekintettel a jótékony célra, közszónettel fogadunk és hírlapilag nyugtázzunk. — A zenét Pityó Jenő hírneves zenekara szolgáltatja. — A meghívó kívánatra előmutatandó. — Színre kerül este 8 órákor a szabdban felállított színpadon: „*Felhő Klári*“ eredeti népszínmű 3 felvonásban, dalokkal. Előadás után tánc virradatig. Jó etelekről, italokról és pontos kiszolgálásról gondoskodva van. Kedvezőtlen idő esetén a mulatság a következő vasárnap tartatik meg.

Halálozás. Soóky Floriáné, szül. Nozdroviczky Maria uróné jua. 24-én Czabajon meghalt élete 65. évében. Tetemeit ma, 26-án, a vic-sáp-apáthii családi sírboltba szállítják. Béke poraira!

Postai hivatalvizsgálat. Reiss Illés posta és távirtda tanácsos. Gross Gyula posta és távirtda titkár, Denes Miksa főmérnök és Kelemen Péter építészeti osztályvezető kíséretében Pozsonyból a múlt héten Nyitrán jártak és megvizsgálták az itteni postahivatal ügykezelését, mindenütt rovincsolást végeztek, s a postai és távirtdai hivatal ázas bogas ügykörében mindenütt példás rendet találtak. A nevezett bizottság egyúttal megvizsgálta az épület emeletes lakosztályát, melybe, mint halljuk a jövő hótól kezdve a telefon és távirtda osztályt fogják elhelyezni.

Virágálmom. E cím alatt egy rendkívül kedves ünnepélynek voltunk tanúi f. hó 23-án a nyitrai kath. felsőbb leányiskolában, midőn az intézet igazgatójának, dr. Dudek János urnak nevénapját ünnepelték. A nagy tornaterembe az alkalommal csak mérsékelt számban bocsátottak be közönséget, jobbára szülők, vagy a növendékek rokonait, úgy, hogy a máskor tapasztalt kevésbé kellemes szorongás örvedetesen elmaradt. Az ünnepély azzal kezdődött, hogy Bezak István intézeti hittanár ur lelkes szavakban a tanári kar nevében üdvözölte az igazgatót. Jól esett hallanunk, hogy a szónok távol minden hízélgő frázistól — mely, sajnos, Nyitrán sem szokott mindig elmaradni — férfias komolysággal allandóan reális téren mozgott. A intézet sikeres vezetésére — úgymond — három dolog kívántatik, pénz, szív és nagy ész, és bizony a szónoknak alkalma lehetett a tanév folyama alatt tapasztalni, hogy az igazgató ur nemcsak a két utóbbival, hanem az elsövel is jócskán járul az intézet felvirágztatásához. Majd egy kedves 4 szólamú dallam következett a növendékek ismert mesteri vezetésű énekkarától, mely után Buchelt Koraelia k. a. a növendékek nevében üdvözölte az igazgatót. Erre az ünnepély clou-ja a *Virágálmom* c. allegorikus színdarab Tordai Grail Erzebettől került sorra. A növendékek szerepüknek megfelelő fejen és ruha virágdíszszel ékítve jelentek meg a térre és pedig a következő szerepekben Virágtündér (Névery Margit), Rózsa (Steffek Mici), Liliom (Bieliczky Margit), Rozmárin (Thuróczy Lenke), Rezeda (Zobel Valeria), Szegfő (Fratriks Ilonka), Orgona (Büben Mici), Viola (Szlávik Mária), Bazsa-rózsa (Novák Emília), Tulipán (Kaszonyi Gizi), Pipacs (Kutvaszer Gábris), Gyöngyvirág (Miklósy Laura), Ibolya (Kevély Ilona) és Nefelejts (Stitz Mici). A fejkoszttömök pompásan sikerültek! A darab meseje, hogy a virágok megunják azt, hogy földhöz vannak kötve és szabadon akarnak jární „mint az emberek.“ A virágtündér feloldja őket a rögtől, és mint ilyen választó országban, ók is mindjárt választani akarnak királynőt. Amint megszabadulnak a gyökértől houi szokás szerint egyszerre megindult a korteskedés. Két komoly jelölt volt; a Bazsarózsa (pünkösdi rózsa), és a Tulipán. Szinte örül a néző, hogy nincs ben választói névjegyzékben, mert, akármí legyen, nehéz lett volna választani a kettő között. Mind-egyik dicsérte a maga — tagadhatatlan előnyeit, de a virágok — tán csupa irigységből is a róz-sát választották. Kiemeljük közöttük még a tündért. Ezt nyilván azért választották e szerepre, mert legkevesebb költségbe került virágtünderre változtatni. — Majd a végén egy sikerült tabló következett, melyben az igazgató ur életnagyságu arcképe köré csoportosultak a választási harc után most már megbékült „virágok“ s Isten áldását zengték egyhangulag Bazsa rózsa, Tulipán, Virágtündér kivétel nélkül az igazgatóra. Dr. Dudek ur, a nála már megszokott meleg hangon megköszönte a fényes kivitelű ünnepélyt és az intézetet a közönség rokonszenves pártfogásába ajánlotta. A szép darab rendezése és betanítása, mint értesülünk Julia irg. testvérnek és Posgay Margit kisasszonynak érdeme.

As iskolázás kis martirjai. Nem azokat értjük, kik a tanárok vagy tanítók lelketlen bánásmódja miatt martirjai volnának az iskolának. Ilyenek hála Istennek Nyitrán, — hol mindenütt humanus bánásmód honol a tanodában — nincsenek. Hanem vannak mártyrjai a tudománynak a szülők mostoha anyagi viszonyai miatt. Ismeretes, hogy vannak Moñosrol, Tormosról, Komjáthról, sőt Nagytapolcsányból is járnak naponkint tanulók Nyitrára; de most a vizsgák alatt értesültünk, hogy a Szántó-fele polgári fiúiskolának van egy növendéke, aki naponkint Privigyéről jár iskolába Nyitrára. Azok kedvéért, kik Nyitravölgyét közelebből nem ismerik, megemlítjük, hogy Nyitra és Privigye közti távolság nyolcvan kilométer. A szegény fiú tehát naponkint 160 kilométert tesz meg, s hogy mit jelent ez, ami lassúságos vicinálisunkon, azt bárki elképzelheti, ha elmondjuk, hogy előbb van az ember Nyitráról Budapestre, mint Nyitráról Privigyére, mert az előbbi utat a reggel 6:04 perckor induló vonattal 3 óra 36 perc alatt tesszük meg míg ha az utas Nyitráról délben indul Privigyére várakozás nélkül teljes 4 órát tölt vasuton. Vagyis ez a szegény fiú, kinek neve Kácsér József III. oszt. tanuló, naponkint 8 órát tölt a vasuton. Reggel 3 órákor felkel, mert négykor már indul a vonat Privigyéről. Nyitrán a vasutról meg közel két kilométerre kell mennie gyalog, míg az iskolába ér, mit aligha szokott fiakkeren megtenni. Délután 4 óra után ácsorog a váróteremben, mert a vonat csak fél hat felé indul. Mire rövidesen eszik valamit tíz óra van. Természetes ilyen körülményes iskolalátogatást csak egy vasutinak fia tehet meg, aki szabadjegyet kap a vonaton. — Lehet-e csodálni, hogy ilyen fáradságos és végtelen unalmas utazás mellett a gyermek elpocskolja idejét és minden testi sajnargatás mellett is nem képes a kívánalmaknak eleget tenni és megbukik. Mint iskolai kuriozumot említtük fel az esetet, melynek aligha van párja Magyarországon, s melyből okuljanak legalább azon fiatal diákjaink, kiknek nem kell naponkint 8 órát tölteni a vonaton, hogy iskolába s onnan haza kerüljenek.

Nyitramegyeiek az orsz. tanítógyűlésen. Ó maga Bende Imre megyés püspök úr Mihálik József egyházmegyei főtanfelügyelő úr kezdeményezésére és ajánlására egyházmegyéjéből négy tanítót küldött ki az országos tanítói gyűlésre, s pénztárából mindegyik részére 50 korona utiköltséget utalványozott ki. A kiküldöttek: Jakubovics Sándor ig.-t., Kaluzsaj János rajeci, Brunner Alajos u.-bittsei és Massányi János kolosi tanítók ez uton fejezik ki hálájukat kegyes főpásztoruk iránt, aki bőkezűségével már számtalanszor érezette tanítóival atyai jóságát.

Telofont a törvénszéki palotának. Vettük a következő sorokat: Nagyságos szlávnicai Sándor Géza, a nyitrai kir. törvénszék elnökének. Azt az intézkedését, hogy az igazságügyi palotában kapust fogadott fel, aki az ügyvel bajjal járó, különösen vidéki feleket az illető bírókhoz vagy kezelő irodába vezényleni hivatva van, teljes elismeréssel fogadja a közönség, de egy lényeges hiányra bátorodunk figyelemzetni. Szükségét érzi ugyanis a városi közönség annak, hogy a palotával telefon-összeköttetés jöjjön létre, amint az nemcsak a helyi megyeházán és a kórházban már meg is van és áldásosnak bizonyult, de más városokban is, ahol egyáltalán telefon fel van állítva, hasonló paloták eme intézményt meghonosították. Indokolni ezt majdnem fölöslegesnek tartjuk, mert a tapasztalat mellettünk van. Utalunk csak egyre: a kiterjedt városban szanaszét lakó ügyvédek a pertárral kell, hogy összeköttetésben legyenek, hogy ügyfeleik hátrányára történt mulasztásoknak elejét vehessék, aztán a bíró urak ne legyenek kizárva abból, hogy családjaikkal, vagy más barátaikkal távbeszélhessenek, sőt az elnök úrnak is jól fog esni, ha hivatalos teendői közepette az egyes bíró urakkal, irodaszemélyeztetel, nemkülönben a kir. ügyészséggel a palotán belül érintkezhetik a nélkül, hogy a labirintusban a lépcsőkön le és fel szökdeljen.* (*Ezen kérdés eldöntése ugyan nem egyedül az elnök urtól függ, mert ha ő tőle függött volna, már rég megoldást nyert volna a be-küldök által kontemplált irányban. Mindaz által hisszük, hogy az elnök ur ismételt hathatós közbe-lépése kedvező megoldást fog eredményezni. Szerk.)

A nagytapolcsányi liberális párt f. hó 19-én közgyűlést tartott, amelynek főtagya volt dr. Lenárd Sándor leköszönése folytán megüresedett elnökségnek új elnökkel való betöltése. Jelen volt a zsidóság teljes számban, a berendelt községi bírák, jegyzők és Stummer br. gazdatiszt-

jei, akiknek arcán nagyon is meglátszott, hogy nem jól érzik magukat ezen körkörben. Azonkivül jelen volt még két kath. plebános: Hollady Jenő úrminci plebános, ismert koncesdó főtisztie-lendő úr, nagytapolcsányi plebános jelölt, és Haj-nis Jusztin závadai plebános, Hollady jóvendő méltó utóda az úrminci plebánian. A gyűlés alig alig tartott tovább háromnegyed óránál. Szulgov-szky Gusztáv ajánlatára előlétké Kropácsy Jenő, alelnökké Hollady Jenő és Lelkes Zsigmondot, valamint 35 tagú végrehajtó bizottságot válogat-tak. Stummer b. felszólalása után következett Hollady mosakodása. Csaknem félóráig tartó, tót nyelven előadott beszédeben nagy páthosszal fejtegette, hogy milyen jó pap ő, s milyen jó katolikusok ók mindnyájaa. A szép számban jelenlevő zsidók ezt természetesen megerősítették. (Erre nézve egy keserűséggel teljes meg egy hu-moros leírást is kaptunk Tapolcsányból. De mel-lőzzük mindkettőt, mert annyira meg nem érde-melnek figyelmet, másrészt meg viccelni sincs kedvünk, mert az eset nagyon szomorú. Szerk.)

Hálanyilatkozat. Alulirt nem vagyok képes kellőleg kifejezni halamat azon kitüntető fogadtatásért és pártfogásért, melyben a méltósá-gos Püspök úr, valamint a méltóságos káptalan és a megyei központi papság többi tagja engem Nyitrán tartózkodásom rövid ideje alatt resze-síteni kegyesek voltak. Páratlan volt a lelkesedés, mely a segélyre szoruló *cavagliai* magyar pap-képző támogatásában megnyilatkozott. Nem volt pap, aki azt várta volna, hogy az adakozásra föl-kéréssek. Önként sietett mindenki tehetsége sze-riuti adományával meglepni Don Bosco szerény papját, sőt szent vetelkedéssel lelkesítette az egyik pap a másikat a szegény magyar intézet sezeley-zésére. De különös hálával emlékszem itt meg nagyságos dr. *Bobok József* apátkanonok urról, aki dacára előrehaladott korának, személyesen kívánt elfáradni velem a kegyes püspökhöz, a méltóságos Káptalan tagjaihoz, sőt az egyszerű áldozárokhoz is es nem elégedvén meg azzal, hogy vendéglé-kegyes volt fogadni, ezenkívül tekintélyes összeg-gel járult az adományokhoz, melyek jóval meghaladták az 500 koronát. Meg kell itt emlékez-nem ngos *Kutvaszer István* szemináriumi alkör-mányzórol is, aki ott időzésem alatt az imádságon kívül talán egyébre sem gondolt, mint arra, ho-gyan találkozhatték minden pappal avegből, hogy Don Bosco javára „*erszenyők megkönnyebbüljen*“. Az engem annyira kitüntető vendégzeretert szintén hálával fejezem ki a kegyes püspök öm-l-tóságának, a fentemlített ngos dr. *Bobok József* apát-kanonok urnak, ngos *Jeszenszky Alajos* apát-kanonok urnak, akik asztalukhoz melattak, és végül ft. *Sarmaságh Géza* tanárnak, egykori ked-ves tanítványomnak, később tanártársamnak, aki zaborhegyi villájában rendezett barátságos össze-jövetelt. A püspöki városok közt *Nyitra az első*, ahol az összes fő- és alsó papság közreműkö-désével egy magasztos cél érdekében fáradozni akar-tam. A szent ügy érdekében óhajtom, hogy min-den más püspöki városban, ahol kegyes meghívás folytán megjelenni szerencsés lehetek, hasonló eredménnyel járassak el, és akkor nem féltem a *cavagliai* magyar papképző intézetet Budapest (VIII. német-utca 16. — Dr. Záfery Károly).

A privigyeyi kath. legényegyesü-let ma, június hó 26-ikán vasárnap (kedvezőtlen idő esetén a következő vasárnap július 3-án) a felső malom mögötti Richtárszky kertben majá-list rendez. Izletes etelekkel és italokkal Schüt-tanz Gabor egyletük alapító tagja fog szolgálni. A Csicsmanecz-Raab zenekara a legújabb dalok-kal fogja a t. közörséget mulattatni. A mulatság tiszta bevételét valamint a szives felülvezetéseket legényegyleti házukra fogják fordítani.

A rabok szabadságra bocsátása. F. hó 23-án Lipótvárot összeült egy bizottság Mazóly Antal kir. táblai bíró elnökele alatt, melynek feladata volt, kiszemelni azon lipótvári fegeyeceket, kik büntetésöknek két harmadát ki-állották, és jó viseletük folytán igényt tarthattak arra, hogy feltételes szabadságra bocsáttassanak. A bizottságban még Schöber Ernő igazgató és a vármege részéről Fodor József valamint a fegy-intézeti lelkészek vettek részt és mintegy 20 rabot szabadságra ajánlottak a miniszternek.

A nagysurányi munkások. A ma-gyarországi munkások rokkant- és nyugdíj-egyle-teinek nagysurányi 89. számú fiókpenztára július hó 3-án, saját különalapja javára, Kis-Váradon, a Tvrdon-fele kerthelyiségben Tréfas tombolával, cellövessel és táncsal egybekötött Nyári mulatsá-got rendez. Belépti díj 1 korona. Kedvezőtlen idő esetén a mulatság július hó 10-én tartatik meg.

A vágbesztercei választókerület
 Teljes néppárti polgári Papradnón (Trencsén me-
 gyében) 1904. június hó 29-én, szent Péter és
 Pál napján délután 2 és fél óraker, a templom
 tere néppárti Népgyűlést fognak tartani a kö-
 vetkező tárgysorozattal: Elnöki megnyitó Tartja:
 Abaffy Emil, cs. és kir. kamarás, orsz. képviselő.
 Miért szükséges a néppárt? Tartja: Chocholus
 Balint pruszkai esperes-plebános. A néppárt par-
 lamenti működéséről. Tartja: Dr. Gyuriss Emil,
 ügyvéd. Elnöki zárszó. Kelt Papradnón, 1904.
 évi június hó 10-én. A rendezőség.

Tanítógyűlés E hó 16-án gyűltek ösz-
 sze Zákopcsán a turzófalvai kerület r. kath. ta-
 nítói és segédlelkészei, hogy rendes évi közgyűlé-
 söt megtartsák. A sz. mise után az iskola tan-
 termében egybegyűlt tanítói kart Gyurcsánky
 Demeter, a kerület esperese és tanfelügyelője,
 melegen üdvözölte és magasröptű megnyitó beszé-
 dében az Egyház és a paedagogia szoros visza-
 nyát fejtegette, melyet a mai egyházelles kor-
 szellem megbontani készül; pedig egy iskolának
 főrendeltetése az ifjúságot úgy nevelni, hogy benne
 az embernek az Istenhez való viszonyának ismer-
 rete erőt és vágyat támaszson. Ti — úgymond —
 a hazának derék polgárokot akartok nevelni, pe-
 dig hasztalanul fogtok munkálkodni, ha a gyer-
 meket először a mennynek nem nevelitek. A
 beszédet nagy tetszéssel fogadták. A jegyzőkönyv
 hitelesítése után következett a mult közgyűlésen
 felolvasott pályázati tételek bírálatja és a jutalom-
 díj kiosztása. A pályázati tételre: „Az erkölcsös
 nevelés állandósítása a gyermek szívében“; ket-
 ten adtak be dolgozatot: Marcsák József és Re-
 messik János turzófalvi tanítók. A bírálók Re-
 messiknek ítélték oda a jutalomdíjat, a tárgynak
 alaposabb feldolgozása miatt nevezetes az, mert
 a jelen viszonyokra való helyes kiterjeszkedéssel
 sikeresebben oldotta meg a tételt. Ezután Mar-
 csák olvasta fel újabb dolgozatát: „Milyen követ-
 kezményekkel jár a tanítónak azon törekvése,
 hogy a gyermek fejét minél több ismerettel tel-
 tesse. Paedagogiai tudással, praktikus érvekkel
 fejtette ki e módszer káros következményeit, mely
 az emlékező tehetséget csak tompítja, a gyermek
 tanulási kedvét megbontja és felületességre szok-
 tatja, a minék szomorú hajtása a feltűletes munka
 a praktikus életben. — A közgyűlés lelkesedéssel
 fogadta el Klacska Lajos viszkoi kántortanító
 indítványát, hogy az évről vizsgálatokon solem-
 nítás céljából lehetőleg az egész tanítói kar je-
 lenjék meg. A közgyűlésen jelenlevő hitoktatók:
 Szolárik István viszkoi, Missik Károly makói,
 Tichy Coelestin turzófalvi és Fillkorn Ferenc
 zákopcsi segédlelkészek a tanítótestület közgyű-
 lésének rendes tagjai közé léptek. Vivant se-
 quentes.

Pöstyén fürdőt a hozzánk érkezett s
 jun. 18-án lezárt utolsó névjegyzék szerint eddig
 2567 vendég látogatta.

Gyilkos merénylet. Goda Sándor, ér-
 sekujvári 27 éves asztalos segéd f. hó 20-án d. u.
 4 óraker 6 revolverlövessel leterítette Németh
 László ottani rendőrt. Az ok az volt, hogy Né-
 meth rendőr Godát éjjeli duhajkodásáért a mult
 szombat letartóztatta es bekísérte s midőn
 Goda kiszabadult revolverrel leskelődött a rend-
 őrré s a mondott napon találkozott vele és hat
 revolverlövést irányzott reá, melyek közül 5 fejbe
 egy pedig bairkájába találta a rendőrt. A gyilkost
 elfogták és bekísérték. Németh rendőr csak nem-
 régiben jött oda Budapestről és 4 gyermek atyja,
 állapota reménytelen. A szerencsétlen iránt város-
 szerte nagy a részvét.

Eladó cukrásztűzlet. A 74 év óta
 feunálló Pascher-féle cukrászda, mely jelenleg
 Nyitra legforgalmasabb helyén fekszik, betegség
 miatt sürgősen eladó. — Bővebbet özv. Pascher-
 nénél Nyitrán.

Irodalom.

Acsády története.

XXX.

(Szögyény-Marich Emlékiratai az 1836-47. közti ese-
 ményekről. Még inkább megerősítik azt a nézetet, hogy
 az ország reformja Széchenyi és Deák alatt előnyöseb-
 ben sikerült volna, ha Kossuth igazgatásával közbe nem
 lép. Együttal igazolják Széchenyi ismert aggodalmainak
 jogosultságát.)

Mielőtt áttérnénk a nevezetes 1847-48-iki
 országgyűlésre, pillanatra megállapodunk és a leg-
 újabb kútfő, idős Szögyény-Marich László ország-
 bíró nemrég megjelent Emlékiratai nyomán (I.
 köt. 1836-1848 dec. 2-ig. Kiadják fiai 1903.)
 még egyszer visszatekintünk az 1836 óta lefolyt
 főbb eseményekre és szereplőkre.

Szükséges ez úgy magának a korszak tör-
 ténének minél alaposabb felderítése, mint a
 már többször haugoztatott osztó igazság érdeké-
 ben. A reform korszak eddig vázolt történetébe
 ugyanis, ami azt Acsádynál láttuk s a közke-
 zen forgó könyveinkben is olvassuk, sok érzelmi
 elem, sok előítélet van vegyítve, és pedig a való
 eseményeket elbeszélni tartozó, tárgyilagos tör-
 ténét rovására. S mivel ez így van, szenved ez
 által maga az osztó igazság is, akkori három fő-
 alakunk: Széchenyi, Deák és Kossuth közszerep-
 lésének méltatásában. Már pedig az eddig elmon-
 dottak után kétségtelennek látszik, hogy ebben a
 korszakban éppen nem lehet elébe tenni Kossu-
 thot Széchenyinek és Deáknak. A reform Szé-
 chenyi ébresztő iratai, programja és példaadó
 tevékenysége, továbbá Deák törvényhozási vezér-
 kedése alatt már Kossuth szereplése előtt nem-
 csak megindult, hanem — tekintve egy elmaradt
 nemzet üdvös atalakulásának lehetőségeit —
 messzire előrehaladt. Kossuth, mint láttuk, már
 kész talajon jelent meg, mint hírlapíró, midőn a
 reform már feltartóztatlanul utban volt és
 Széchenyi meg Deák egymást kiegészítő munkája
 folytán befejezésre is jutott volna. A liberális
 párt programját is 1847-ben Deák állította fel
 és pedig Kossuth municipalista nézete ellenében:
 Széchenyi és a centralisták elveiből. Kossuth
 szereplése ellenben ezen időben, miután társad-
 almi akciója sikeresnek nem bizonyult, csupán
 a hazafias és reformatori izgatásban összegződik,
 melylyel az ifjúságra és a nagy tömegekre ha-
 tott. Azonban ezen tevékenységében is, legalább
 arra kell következtetnünk Széchenyi intéséből
 s Deáknak hova-tovább tartózkodó magavise-
 letéből, mintha túlmént volna a szükséges és a
 nemzet jövőjét oly gyökeresen érintő reform ügy-
 ben a hasznos határon, döngetve a nyitott kapukat.

Az 1847-8-iki országgyűlés megnyitása
 előtt minden eddigi adatunk a helyzet ilyen álla-
 sára mutat, annyira, hogy a történet nevében
 valóban elébe kell helyeznünk Széchenyit és Deá-
 kot Kossuthnak.

Szögyény-Marich említett Emlékiratai újabb
 fényt vannak hivatva deríteni mind az akkori
 eseményekre, mind pedig ezen felfogásra egy oly
 férfú részéről, ki nemcsak jó hazafinak van elis-
 merve, hanem minden sorában igazmondó s be-
 csületos embernek is mutatkozik és azonfelül,
 mint az akkori kormány tagja, az irányadó kör-
 rök gondolkozását is feltárja előttünk. 1836-on
 kezd elbeszélését, mint személynöki ítélmester,
 ki azontúl a legfőbb hivatalokra emelkedve,
 személyesen vett részt a politikai események irá-
 nyításában.

Haljuk tehát főbb adatait.

Midőn 1836-ban bírói székét a királyi tábl-
 lán elfoglalta, súlyos és fontos feladat várt a
 testületre: a politikai pörök. Az első az ország-
 gyűlési ifjak póre volt. „Ugyanis — így ír —
 az országgyűlési ifjak közt a két Lovassy, Tor-
 mény, Lapsánszky és többen az országgyűlés fo-
 lyamán titkos társaságot alakítottak s ebben,
 bármily ártatlan volt is eredeti céljuk, a felség-
 személye és kormánya ellen sértő és bűnös nyi-
 latkozatok történtek s jegyzőkönyvbe foglaltattak.

Titkos kém (Lapsánszky) feladására a ne-
 vezett ifjak elfogattak s ellenök a királyi fiskus
 fölperessége mellett az 1715: VII. t. c. alapján
 a királyi tábla előtt felség sértési bűnvád indult
 meg... Noha a szelid jellemű királyi ügyigaz-
 gató: Beöthy Sándor épen nem akarta a vád-
 lottakat különösen sujtani s a pör előadója
 Platthy Mihály, nádori ítélmester is, humánus,
 szabadelvű ember volt, mégis a felhozott adatok
 alapján — majdnem egyhangulag bűnösöknek
 mondtuk ki a vádlottakat.“ (4 l.)

Még nagyobb fontosságú volt és ország-
 szerte még élénkebb figyelemmel kísérték azon
 két pört, mely a kir. táblán a kir. fiskus fölpe-
 ressége mellett báró Wesselényi Miklós és Kossuth
 Lajos ellen volt folyamatban.

Wesselényi ellen a pör már 1835-ben indult
 meg, mivel a szatmármegyei közgyűlésen egyik
 beszédében a többi közt azt mondta: a kormány
 kilenc millió ember (köznép) zsírját szítja ki...
 A hűtlenségi pör ellene a Hármaskönyv I. és II.
 részének 3. címe és az 1723: IX. t. c. alapján
 rendeltetett el, s a királyi táblán törvényes so-
 kás szerint nyilvánosan tárgyalatott. Wesselényi
 szabadon védekezett... Biztosra vette fölmenté-
 sét, minthogy a kérdéses nyilatkozataról mindig
 azt állította, hogy az minden izgató szándék nél-
 kül mondott „Phrasis“ volt, később pedig el is
 tagadta ezzel az akkor szokásos szójárással:
 Dixit judaeus, Apella... A kir. tábla tagjai teljes
 számmal gyűltek egybe. Mindnyájan — írja to-

vább Szögyény-Marich — hosszas indokolás után
 szavaztunk... A szavazás nagy tárgyilagossággal
 ment végbe és érezni lehetett, hogy a bírák nagy
 része sajnálkozva s mintegy törvényes kényszer-
 rűségből mondta ki az alperesre a „vétkes“-t...
 Két szavazaton kívül az egész királyi tábla,
 melynek tagjai közt Wesselényinek sok személyes
 barátja volt, kárhözható ítéletet mondott.

A másik híres pör a Kossuth ellen meg-
 kezdett hűtlenségi pör volt, mely ellene a „Tör-
 vényhatósági Tudósítások“-nak szerkesztése, ter-
 jesztése, a kormány elleni lázító szellemök, fő-
 ként pedig ezen „tudósításoknak“ a nyilvános leg-
 felsőbb tilalom dacára történt további folytatása
 miatt indított meg a Hármaskönyv II. k. 3.
 cím s az 1723. IX. t. c. alapján. A jurátusok
 képviselte hallgatóság ugyanoly érdeklődést tanu-
 sított ezen pörnek a sorsa, mint a Wesselényi
 iránt. Kossuth törvénytelen cselekedeteit illetőleg
 azonban sokkal több volt a bizonyosság, hogysem
 elítélése a kir. táblán élénkebb vitaközlést ide-
 zett volna elő. Teljesen a törvény szellemében
 jártunk el, midőn Kossuth Lajost több évi börtön-
 büntetésre ítéltük.“ (8. l.)

A maga idején ezen elítéltetések miatt az
 ellenzék erős vádakot emelt volt a kormány ellen;
 Szögyény-Marichtól ime most haljuk a tiszta való-
 ságot, melyet kétségbevonni nincs okunk.

Ezután beszél az 1839-40-iki országgyű-
 léstről, mely szerinte „a legfontosabb, a legneve-
 zetesebb és eredményre nézve legdúsabb hon-
 gyűlések egyike.“ Különösen a végét emeli ki,
 midőn a király az elítélteknek megkegyelmezett.
 Azontúl a két tábla szorgalomban és köcsönös
 engedékenységekben vetekedvén egymással, rövid
 idő alatt a legfontosabb és legnagyobb jelentő-
 ségű törvényeket alkotta meg, melyek Bécsben
 is hamarosan szentesítettek. Ebben — úgymond
 — az érdem országrésze Deák Ferencet és
 Dessewffy Aurélt illeti, kik a két részről eredő
 szélsőségeket okos és mérsékelt közvetítéssel ki-
 egyenlítették, a két tábla közt oly egyetértést hoz-
 tak létre, amire annakelőtte példa még nem volt.
 (16. l.) — Egy új, boldogabb érának küszöbén
 — úgymond — véltünk állani s a baha felvirág-
 zásának hajnalát reméltük üdvözölhetni. Ha a
 kormány az ország ezen kedvező hangulatát és
 az iránta mutatkozó bizalmat kellőképp felhasznál-
 ja, s az ellenzék józan kívánatait méltányolva
 az okszerű haladás ösvényén a szükséges előke-
 születeket megteszi, a legüdvösebb reformok elebe
 nézhetünk volna a közelebbi országgyűlésen.
 Azonban — írja — a tétlen és beteg Majláth
 Antal kancellár a szó teljes értelmében semmit
 sem tett a cél érdekében, ellenkezőleg a törek-
 véseket közvetlenül vagy közvetve megühistotta.

A Pesti Hirlapra vonatkozólag, mely ekkor
 keletkezett, szintén nyujt felvilágosító részleteket.
 A kancellária Szögyény-Marich javaslata alapján
 — ekkor már referendarius volt — engedte meg
 Landerernek a lap kiadását, melynek szerkesz-
 tője Kossuth lett. Azonban alig indult meg a lap,
 Mednyánszky Alajos br., a helytartótanács könyv-
 bírálati hivatalának elnöke, azt jelentette a kan-
 celláriának, hogy Kossuth cikkeket mérsékelni és
 módosítani nem lehet. Azokat a cikkeket veszé-
 lyes tartalmuk miatt egyszerűen törölni kellene,
 de ezt a közönség ingereltetése nélkül tenni ba-
 jos, annál inkább, mert Kossuth azt szokta tenni,
 hogy a pestmegyei közgyűlésen felolvasa az el-
 tiltott cikket... Dessewffy Aurél visszatérvén
 külföldi utjából, melyet a büntető rendszerek ta-
 nulmányozása céljából végzett, megdöbbenve ta-
 pasztalta azt a nagy hatást, melyet a közvéle-
 ményben Kossuth lapja keltett, ugyanazon eszkö-
 zökkel elhatározta a bajt orvosolni, mint a mé-
 lyekből az keletkezett, 1842-ben a *Világ* szerkesz-
 tését vette át s azt a mérsékelt haladó nézetek
 közlönyévé tette. Vezércikkei — beszéli Szö-
 gyény — széles tudománytal és utóérhetlen
 dialektikával kerülhetlenül ostromozták Kossuth
 tévtanait, azoknak elburkolt lázításait leleplezték,
 lapja forradalmi irányát erőlyesen megtámadtak
 s valóban nagy benyomást keltettek. Ha a láng-
 eszű Dessewffy e lap vezetését egy ideig folytat-
 hatta volna, alighanem fordulatot idéz vala elő
 az ország lakosai nagy részénél, mely élvezettel
 olvasván Kossuth nagy ügyességgel szerkesztett
 dolgozatait s öntudatlanul szívta be az azokban
 lappangó forradalmi mérget. De korai halála meg-
 húsította ezt a reményt. (20. l.)

Majd szól az 1843/4-ki országgyűlésről. Nem
 kecségetett — úgymond — kedvező kilátásokkal,
 mert Majláth kancellár az 1840-ki országgyűlés
 befejezése alkalmával mutatkozott lelkesület, a
 pártok közeledését s a kormány iránt ébredő
 bizalmat nem használta fel. Az ellenzéknek, Kos-
 suth folytonos igazgatási mellett, mindinkább nö-

vekedő bátorsága a mérsékeltbetteket csaknem teljesen leszorította a közelet teréről s így többnyire kormányellenes választásokra és megyei utasításokra, valamint Batthyány Lajos vezetése mellett, erős főrendi ellenzékre volt kilitás.

Az országgyűlésnek — szerinte — valóban parányi eredménye lett. Felemlíti, hogy a magyar nyelv használatára vonatkozó törvényjavaslatot a kancellária nem pártolta egész terjedelmében, mert a nem magyar nemzetiségek részéről mutatkozó ingerültség óvatosságra intett. A napirenden lévő vallásügy tárgyalásánál pedig, midőn adatok után kutatott a kancellária irattárában, „azt az érdekes tapasztalatot is szereztem — úgymond — hogy a protestánsok jogainak alaptörvényét alkotó 1790. XXVI. t. cikk egy magyar főpapnak: Batthyány bibornok, hg.-primásnak köszöni létrejöttét”. Valóban érdekes tapasztalat, érdemes volna részletesen ismerni!

Majd ezt mondja: tények igazolják, hogy a kormány az ország méltányos kívánatait ekkor is kész lett volna teljesíteni, de az ellenzék — Deák nem lévén jelen — szélsőségekre ragadtatta magát. A naponként növekedő ingerültség, — Kossuth mint szerkesztő jelen volt Pozsonyban — kivált pedig az országgyűlési hallgatóság és ifjuság rakoncátlansága — mely a legbotrányosabb kihágásokra adott okot — minden józan reményt megghusított. (25. l.)

Az 1843—4-ki országgyűlés tárgyalásainak meddsége — folytatja —, a törvényhatóságokban mindinkább terjedő szabadosság s a konzervatív pártnak az ellenzékkel való folytonos megtámadtatása, a komolyan gondolkodó alkotmányos férfiakban súlyos aggodalmakat keltett az ország jövőjére nézve. Így lón, hogy mind az alsó, mind főként Apponyi György gróf vezérlete alatt a felső táblán egy szilárd, tekintélyes kormány párt alakult, mely a legjeles fiatal tehetségeket számtalván sorában, mindenekelőtt azt követelte, hogy a kormány lépjen ki tétlenségéből, s szorosan megmaradván a törvényesség határai között, a király jogainak szerezzen nagyobb érvényt, a mellőzhetetlen teendőkre nézve pedig a kezdeményezést vegye kezébe.

Apponyinak a magyar kormány élére leendő helyeztetésének a szüksége, valamint a kormánygepezetnek: a kancelláriának, a helytartótanácsnak és a főispáni karnak regenerációja mind hangosabb kívánsággá lett. — Így következett egyik fordulat a másik után.

A készülékelben levő változásoknál a legfőbb tényező Metternich hg volt, „ki a magyar alkotmány sértetlen fentartását őszintén kívánta, de egyúttal annak időszerű kifejlesztését s az osztrák örökös tartományok érdekeivel való megegyeztetését mellőzhetlenné tartotta”. Így hozta azt magával a *pragmatica sanctio*.

Majláth Antal kancellár állása ezek folytán megingott s a király egy bizottságot nevezett ki a teendő változások tervének kidolgozására, amit Szögyény-Marich dolgozott ki. Veleje az volt: a magyar kancellaria és helytartótanács tekintélye helyreállítandó a főispánok a megyékben állandóan lakni tartozzanak, esetleg adminisztrátorokat kell kinevezni.

Ez volt — úgymond — az utóbb annyi heves pártusára alkalmas szolgáltatót ú. n. adminisztrátori rendszer genezise, mely pedig jó, alkotmányos, hazafias, törvényes szándékból származott.

Pozsonyban ezalatt az országgyűlés szenvedélyes jeleneteknek vált színhelyévé. Deák ime nincs jelen! Az ellenzék tufeszített igényei a legüdvösebb törvényjavaslatok létesülését megghusították, mire az országgyűlés berekeztése határozatát el. A király az országgyűlés berekeztése előtt való napon (nov. 12) erősítette meg az előbb említett s a kormányzás javítását célzó javaslatot, „melyet ha becsületes szándékunk szerint sikerült volna végrehajtanunk, az ország csakhamar meggyőződött volna, hogy nem az alkotmányos jogok megszorítása vagy épen a gyűlölt osztrák kormányzati rendszernek szabad hazánkba való erőszakos beillesztése volt ama rendszabályok célja”.

Az 1843—4-ki országgyűlés szétoszlása után Batthyány Lajos gr. és Kossuth, mint ezt már hallottuk, főként a védegylet tagjainak szaporításával igyekeztek az országot folytonos ingerültségben tartani s a kormány ellen izgatni. A védegyletnek Szögyény-Marich szerint tagadhatlanul szeparatistikus iránya volt, miért is a kormány terjedését nagy aggodalommal szemlélte.

Közben tényleg folyamatba léptek a személyváltozások, mi Apponyi Györgynek alkancellárrá kinevezetésével kezdődött. Szögyény-Marich a helytartótanács alelnöke lett. Mindjárt új hivatala kezdetén Metternichhez ebédre volt hivatalos. Ezt azért említi, mivel búcsúzáskor Metternich magyar ügyekre vonatkozó aforizmákat adott neki át. „Ezen munkából — úgymond — kitént, hogy Metternich nem ellensége alkotmányunknak és nemzetiségünknek, sőt annak erős istápaja volt. Ó volt az akkori osztrák államférfiak között utolsó igaz, józan barátja Magyarországnak”. (32. l.)

Kezdték kinevezni az új főispánokat is, esetleg adminisztrátorokat; azonban részint a bukott Majláth hívei ellenkezése, részint némely nem szerencsés választás miatt (amin Apponyi alig segíthetett) ez sok nehezettel találkozott s „nem utolsó oka volt ezen tisztán törvényes, üdvös rendszer korai bukásának”. Apponyi minden törekvése arra irányult, hogy a kormány a közelgő országgyűlésen törvényes úton és módon a két táblán többsége legyen. A főispánok utasításokat kaptak ugyan, de azt mondja Szögyény-Marich „hogy azokban a törvényi rendelkezéstől és szellemétől nem tértek el. Apponyi semmi egyebet sem akart, úgymond, mint nemes, hazafias szándékkal az országban az alkotmányos, józan szabadságot megszilárdítani s a törvényes rendet helyreállítani”, (44. l.), amint azt a már nagyfokú izgatottság valóban szükségesnek mutatta.

Az előkészületeknek szerzőnk szerint vége az lett, hogy a kormány az 1847-ki diéta megnyitására nemcsak a főrendek, de a követek tábláján is többsége volt. (45. l.)

— Ezt olvassuk Szögyény-Marich Emlékiratában az 1840. után bekövetkezett időről. A reformok szépen indultak; két tényező azonban a békés haladást az izgalmak útjára terelte: Majláth kancellár tétlensége és Kossuth heveskedése, amint azt már Széchenyi is fölpanaszolta. Ezzel újból megjelölve látjuk 1847 előtt Kossuth helyét Széchenyi és Deák között. *Dr. Dudek János.*

CSARNOK

Az elefánthi pálosok.

Közlő: *Mittuch József.*

Sűrű, sötét fátol borul Anyos Chloé-jára, nem tudni ki volt, hová való, csak annyit sejtünk, hogy kesergő árnya hűséges követője volt a megtört szívű poetának, fakó szelleme elki-sérte a cella néma csöndjébe, az erdők sűrűjébe, tanyát ütött a megsebzett szív mélyén, hogy lelkes, érzélgő, bánatos hangokra fölajzza annak hurjait!

Midőn elmerengve nézte a kőválygó felhőt, midőn elmélázva hallgatta a kavicsos ágyában siető csermely csacsogását, midőn elkabulva hallgatta a csárma sűrűjében csattogó dalost... Chloe ott enyelgett háborgó lelkevel s az alkonyi szellő szárnyaival hűsítette a költő lázas, tüzes arcát...

Dalra lelkesítette, olyanra, milyent nem zengett volna soha, ha Chloe-ja nincs!

Káprázatos érzelm rabjává tette gyöngeszívét, hisz Barcsayhoz irt levelében maga mondja: „Tapasztaltuk már mi mindketten a valóságot Kedves Barátom! mi magunk között kifejedzhetjük ennek a szemfényvesztő indulatnak kelepcéjét.”

Bizony szegény Anyos megtapasztaltad annak a szemfényvesztő indulatnak edes-bus kelepcéit! Azért mondja: Barcsayhoz intézett levelében:

„Szomszédodba kívánsz, hogy Chloem lépésit Keressem álomban festetlen tünésit S hol találván sehol szöke kedvesemet Barátom! öledbe sirjam ki szívemet.”

Majd utóbb:

„... bár volna oly áldott helyecske E roppant világban vagy egy szegletecske Hol aggodás nélkül lennénk szerencsések S hol fájdalom nélkül volnánk szerelmesek; ... En szöke Chloemmal üzém gondjaimat, Majd ötlet ölelném, majd jó barátimat.”

Anyos tehát nem csinált titkot belőle, hogy Chloe lebilincselte lelke világát, azért Horváth János is joggal megírhatta „Chloris éneké”-ben:

„A szellők gyengén fuvalnak, Ha szerelmekben lankadnak, Minden élő érzi ezt: Eggedül csak én kesergek, Még az ifju, kit kedvellek Engem tézzen boldoggá!”

Itt Horváth Chloris (Chloe) szavával nyilván Anyosra céloz. Majd pedig „Anyos Pál sirhalmára” című versében egyebek között mondja:

„... két rózsácskát látok amott virágozni, Szeif lebegése között illatozni, Egymásra hajtották harmatos fejeket, Csak ezek mutatják még magok kedvetek, Ah! Tudom, egyike nőtt ki te porodból Anyos! hogy életet támasszon sírodból, Melyet midőn Klórisz könyekkel öntözött, Maga is hasonló rózsába költözött. Egymást öleltek most örömtökből, Melytől tiltattatok rövid életekben.”

Tehát mások is tudomással bírtak arról, hogy Anyos ideálja Chloe-Chlorisz, kinek szelleme, emléke ihletet, lelkesedést öntött Anyos lelkébe — azért egyedül ezen ideáljának köszöhető, hogy azon korban az elegikus költők legelső sorába emelkedett.

Való szerelem, vagy csak fantázia volt-e az egész bizottsággal nem mondható, de nagyon könnyen meglehet, hogy ez is volt Anyosnak Elefánthra való áthelyezésének egyik indítóoka, azt vélvén rendi előjárói, hogy itt e csöndes, elszigetelt helyen gyorsan kiábrándul lelke s kiszabadul a „szemfényvesztő indulat kelepcéjéből”.

(A „Kath. Szemle” 1901. évfolyamában egy tudós szerző kimutatta, hogy ez a Chloe csak képzeletbeli leány volt Anyosnál, olyan mint a Mátyás király szobrán a kard, mely nem vág, mint Schubert ércmélékén a lant, mely nem zeng. Szerk.)

Ehhez járulhatott az is, hogy a pálosrend eredetileg remetarend lévén, megkövetelte minden tagjától, hogy legalább bizonyos ideig egyik vagy másik rendházban remetéskedjék. Talán e célból is küldték Anyost az elefánti klostomba, mely már természeti fekvésénél fogva mintegy kijelölve látszott arra, hogy a benne meghuzódó szerzetesek remete életet éljenek, Anyos mindaddig nagyobb városokban tartózkodott, azért lehet, hogy Elefántra küldték egy kis remete élet végzésére.

Azonkívül ezen időben — II. József uralkodása alatt — tudjuk, hogy Magyarországon meghuzták a halálharangot a szerzetesek fölött, ennek híre napról napra kisértett s félelembe ejtette a rendeket; ehhez ha vesszük még azon körülményt is, hogy a császár magyarellenes, nem-

Első cs. és kir. osztrák-magyar kizárólag szabad. viharmentes

HOMLOKZAT-FESTÉK-GYÁR
Kronsteiner Károly Bécs III., Hauptstr. 120.
(saját házában).

Kívánatra ingyen próba, mintakönyv prospektus.

Kronsteiner-féle új zománc. Homlokzat-festéke hatás. Védve.

Ötven különböző minta, vízzel keverhető, mosható, viharmentes, tűzálló, zománcozott, csak egyszerű mázolás. Jobb, mint az olajfesték. Évek során szállítja cs. és kir. uradalmak, katona- és civilintézőségeknél, vasutaknak stb. Minden résztvevő kiállításon első díjjal jutalmazva. Legolcsóbb festék homlokzatokra, belterületre, különösen iskolák, kórházak, templomok, kaszárnyákhoz stb. és mindenféle más tárgyhoz. Egy negyzetméter ára 2 1/2 kr. Meglehető eredmény. Homlokzat-festék, viharmentes, mézben oldható, 49 minta olajfestékkel azonos. Klgr.-ja 12 kr.-tól fűjebb. 10—15

retetlen rendeletei a magyar nemzeti szellem teljes elnyomását célozták, nem önkéntelenül jön-e eszünkbe az, hogy Ányos valamelyik elöljárója veszedelmet sejtett a pálos rendet illetőleg Ányos működésében, ki nem törődve a körülálkódó, fejegető veszélyekkel. bátran, nyílt sisakkal ki- lépett a porondra s harsogó szóval lelkesített a magyar nemzeti szellem terjesztésére.

Talán attól félt a rend, hogy Ányos merész szava bajba keveri az egész rendet, melynek kö- telekébe tartozik, azért jónak vélték, ha a nyil- vánosságtól elvonják s oda küldik a messzi óázisra Elefántra, hol nem igen lesz ember, ki verseivel törődne. A levélbeli érintkezés másokkal is na- gyon bajos volt az ilyen magányos helyen, mert minden küldött levelet maga a ház priorja lepe- csetelt — tehát mindenről lehetett tudomása, mit tartalmaz az irás s így Ányos irodalmi működését is ellenőrizhette.

Bármilyen okból is helyezték őt Elefántra, de vigasztalhatlan volt, ami kitetszik azon leveléből, melyet 1782-ben Mészáros Ignáchoz intézett:

... hó fedí bércei vidékemet,
Melyet a szünetlen erdők sűrűsége,
Hegyek magassága, völgyeknek mélysége
Iszonyúvá tésznek látásának
Mennyit kell érezni itt egy poétának?"

Ez az elkeseredés hangja. Keservében olyan is lát, a mit nem láthatott, mert hisz az elefánti dombok Bakonybércei, őserdei mellett eltörpülnek s mégis iszonyuaknak találja őket. Csak háborgó lelke diktálta e szavakat s utóbb Orczy Lőrinc- hez intézett levelében megszeli a hang s meg- szólal ajkán a békés megnyugvás:

„Itt lakom Nyitrának csendes szigetjeit
Hideg kőszikláját, magános erdejét.

Édes emlékezet rég boldogságokról
Idők homályába temetett napokról
Ezzel mulatom én csöndes éjjelimet,
Remete kunyhómat, hűvös völgyeimet.

Távol a világnak mostani zajától,
Néha forrás mellett, néha árnyékokban
Fujom furuglyámat tavaszi napokban“.

Tehát az „édes emlékezet rég boldogságok- ról“ teszi oly kietlenné, iszonyúvá Elefántot, hol nyugtot, megnyugvást nem talál a regényes, költői vidéken, melynek szépségei hidegen hagyják — hanem egyedül a régi boldogság emlékében, mi- dőn szálló gondolata visszavarázsolja a lepergett napokat, melyek emlékezete boldogítja remete kunyhóját. Már a vidékkel is megbarátkozik, mert néha forrás mellett, néha árnyékokban megse- nődül dala s úgy látszik megnyugodva, megjuhászott kedélyvel fújja furuglyáját a kikelet napjain.

¹ Kath. Szemle i. f. 326. l. — ² U. o. 327. l. — ³ U. o.
⁴ Kath. Szemle 329. l. — ⁵ Kath. Szemle 1801. 322. l.

Telefon.

J. M. Jeszenicz. Az 1170 koronát köszönettel megkaptuk. Eppen jól esett a most záruló évnegyed alkalmából. Vajjon elfogadják-e a nyomda-számla ki- egyenlítésére, az más kérdés; de akkor kegyedet felje- lentjük hamis bankó terjesztéséért. Üdv!

B. I. Az előfizetés a jövő évnegyedre szól. Akkor lapunk expediciójában személyváltozás történt, innen lehetett a mulasztás. Mi elrendeltük a lap menesztését, s miután ön nem reklamálta, mi nem vettük észre itt, hogy elmaradt. Jövőre pontosan fog járni.

Üzletvezető kerestetik!

„A radimói gazdasági és fogyasztási szövet- kezet“ képzett üzletvezetőt keres. Tót nyelv tudása okvetlenül szükséges; magyar és né- met nyelven beszélők előnyben részesülnek. A feltételek megtudhatók: Burándik István holicisi (Nyitra megye) káplánnál.

Kitanult bogárnarmester (kerékgyártó)

23 éves, nős, gyermektelen, beszél magyarul, tótul és németül, valamely uradalomban mint ilyen alkalmazást keres. Felvétele esetén azonnal is munkába állhat. — Szives megke- resések az alulírothoz küldendők:

Silhavy János,
Nyitra, Vikárius-utca 7. szám.

JÓ HÁZBÓL VALÓ FIÚ

tanulónak

felvétetik Freissberger Victor
= fűszerkereskedésében Nyitrán. =

Kérjen mindenki
saját érdekében

**Valódi Kathreiner-féle
Kneipp-maláta kávé**

csak oly csomagokban, a melyek a Kneipp páter védjegyét és a Kathreiner nevet viselik, és kerülje gondosan a silány utánzatok elfogadását.

McCORMICK HARVESTING MACHINE COMPANY
(Chicagói aratógépgyár.)

KNECHT J. E., igazgató. Budapest, V. Váci-út 30.

gyártmányok: Kéveköttőgép, „Daisy“ marokrakó aratógép, fűkaszalógép, szénagyűjtő gereblye és „Manila“ kéveköttőfonal gyártmányai.

Évi gyártmány 362,000 gép. Képviseelő: Verő Sándor úr.

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé más nem szíhat.

legjobb valódi francia
SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

A LEGJOBB GYÁRTMÁNY!
TESSÉK PRÓBÁT TENNI!

LEGJOBB PADLÓ-LAKK

WEYRAUCH CHR. ÉS TÁRSA

szagtalan és gyorsan száradó

tükörfényes

PADLÓ-FÉNYMÁZA

Tartósságával minden más gyártmá-
nyt jóval felülmul. Ugyan e gyár

BOROSTYÁN PADLÓ-LAKKJA,

mely minden színben, a legolcsóbb áron
kapható 4-10

CSERNYÁK ISTVÁN FIA

fűszer, csemege, festék, ásványvíz és borkereskedőnél

NYITRÁN.

Vidéki megrendelések ingyen csomagolással
legpontosabban és gyorsan teljesítettek.

Előzetes jelentés.

Folyó év augusztus hó elején nyílik meg
Nyitrán, Szent-András-domb 6. sz. házban

VEREBÉLY GÉZA

KÉZMU-, FEHÉRNEMŰ-, NŐI-, URI-
DIVAT-, RÖVID- ÉS SZÖVÖTTÁRÚ

ÜZLETE.

Legdivatosabb és elsőrangú gyártmányok.

Legolcsóbb szabott árak:
a kereskedelmi tisztesség alapja.

Ugyanott két keresztény, tisztességes
házból való, 4 középiskolát végzett
fiatalember, vétetik fel gyakornoknak.

Ajánlatok f. évi június hó végéig,
Budapest, V. Sas-utca 19. intézendők.

Tégla-eladási hirdetmény.

Nyitra város hatósága részéről
közhírré tétetik, hogy a város házi
kezelése alatt álló körkemencéből az
I-ső osztályú kifogástalan minőségű

fali téglá 1000 darabja 22
kor. mérsékelt ár mellett,

a városi számvevőség és pénztár által
kiállított utalványok alapján eláru-
sítatik.

A téglá jó minőségéről Nyitra
város pénztáránál, Csernyák Rezső
úr kereskedésében, és Felsner Jónás
úr tőzsdéjében, a téglá-minták meg-
tekintése által szereshető meggyő-
ződés.

Nyitra, 1904. évi június hó 21-én.

(P. H.)

Városi Tanács.

HIRDETMÉNY

Privigyén (Nyitra m.) a
főtéren egy új üzlethe-
lyiség 2 szép lakoszobá-
val, konyha-, éléskamra-
és raktárral folyó évi
október 1-én kiadó.

Az összes helyiségek tisztán égetett
tégltől szolidan épültek és szárazak.

Bővebbet megtudni özv.
Rissák Anna úrnőnél Tre-
bosztón (Turóc megye)
u. p. Turóc-Szt.-Márton.

WEIGL ANTAL PAPI ÉS POLGÁRI SZABÓ NYITRÁN.

Ajánlja jól berendezett legfino-
mabb bel- és külföldi szövetek-
ből álló raktárát. — valamint

férfiszabó-műhelyét,

melyben úgy egyházi, mint világi urak számára mindennemű ruhát,
ugymint téli és nyári öltözeteket, felöltöket, reverendákat, cimá-
dákat, mucetumokat, biretumokat stb. izlésesen és pontosan készít.

✱✱✱✱ Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl. ✱✱✱✱

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti káinitot

szavatolt 12.4% tiszta káli = 23-24% kén-
savas káli tartalommal,

Stassfurti kálitrágyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74-76% kén-
savas káli tartalommal,

Kovasavas kálit

(dohánytrágyázásra), továbbá

mindennemű egyéb **mütrágyaféléket**, azonkívül

Rézgálicot (98-99%)

elismeret kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

„HUNGÁRIA“ mütrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.